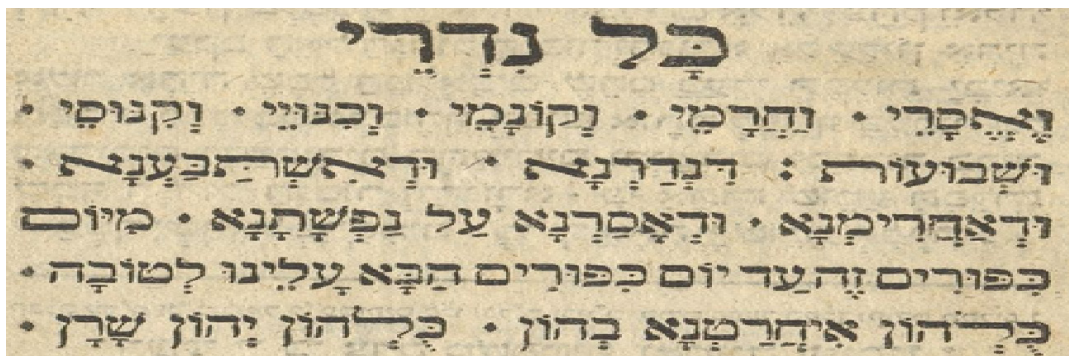

חגי תשרי

כל המשפחה ביחד

הקדמה

אמירת כל נדרי בערב יום הכיפורים הפכה לאחת המסורות החשובות והמזוהות ביותר עם המועד. כל נדרי הוא הקטע הפותח את תפילות יום הכיפורים, אף על פי שלמעשה זו אינה תפילה אלא הכחה פומבית על ביטול כל הנדרים והשבועות של ציבור המתפללים. מנהג התרת הנדרים בתחילת השנה החדשה מוזכר כבר בתלמוד (בבלי מסכת נדרים דף כ"ג ע"ב), והמסורת של אמירת "כל נדרי" החלה כנראה במאה התשיעית, בתקופת הגאונים, אם כי לא ידוע בדיוק מי ומתי חיברו אותה. היא נאמרת בארמית, שהייתה שפת הדיבור של חלק גדול מהיהודים באותה תקופה. קיימות מספר גרסאות לטקסט, כשההבדל המהותי ביניהן הוא האם התרת הנדרים היא רטוראקטיבית או מתייחסת לעתיד. מנהג אמירת כל נדרי מבטא את האמונה החזקה בכוחן של מילים ליצור מציאות, ויש בו מעין הבעת תקווה של היחיד ושל הציבור לפתוח דף חדש, נקי מטעויות, בערב היום הקדוש.

על דעת המקום ועל דעת הקהל בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה

כל נדרי, מעמד להתרת הנדרים

סלח נא לעזון העם הזה כגדל חסדה וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה ושם נאמר, ויאמר יי סלחתי כדברך:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגייענו לזמן הזה:

תרגום מארמית:

כל הנדרים והאיסורים והשבועות, והחרמות והקונמות והקונסים (נדריים שאדם אוסר על עצמו), וכינויים אחרים של נדרים, שנדרנו, ונשבוענו, והחרמנו, ואסרנו על עצמנו מיום כיפורים זה עד יום הכיפורים הבא עלינו לטובה. בכלום אנו מתחרטים, כולם יהיו מותרים, מחולים, בטלים ומבוטלים, לא מאושרים ולא קיימים. נדרי אינם נדרים והאיסורים לא איסורים והשבועות לא שבועות.

על דעת המקום ועל דעת הקהל
בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה
אנו מתירין להתפלל עם העברנים:

(שלוש פעמים)

כל נדרי ואסרי ושבועי וחרמי וקונמי וקנוסי וכנויי, דאנדרנא ודאשבתנא ודאחרמנא ודאסרנא על נפשנתא:

מיום כפורים זה עד יום כפורים הבא עלינו לטובה.

ככלהון אחרטנא בהון. כלהון יהון שרון שביקין שביטין בטלין ומבטלין לא שרירין ולא קיימין: נדרנא לא נדרי ואסרנא לא אסרי ושבוענתא לא שבועות:

(שלוש פעמים)

ונסלח לכל עדת בני ישראל. ולגר הגר בתוכם.
כי לכל העם בשגנה:

כל החלומות, כל השאיפות, כל המאוויים והתקוות, שחלמנו וששאפנו ושאווינו ושקווינו מיום כיפורים שעבר ועד יום הכיפורים הזה - יהיו נא שרירים וקיימים, מפכים ועולים וגואים בלבבנו גם עד יום הכיפורים הבא. חלומותינו אל יהיה לשווא, ושאיפותינו ותקוותינו לא אכזב, עד שנזכה להגשימם.

הרב מרדכי רותם

"כי לכל העם בשגגה"

כָּל נְדָרֵי מַתִּיר לָנוּ לְהַבִּיאַ אֶל תּוֹךְ בֵּית הַכִּנְסַת אֶת הַהִבְטָחוֹת שֶׁלֹּא קִוִּימוּ וְהַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁשָּׁכְּלוּ, כְּלוֹמַר אֶת הָאֲנוּשִׁיּוֹת שֶׁלָּנוּ, וּבַעִיקָר אֶת הַהִבְנָה שֶׁכּוֹלָנוּ כְּאַלֶּה.

להחליט: כאשר אנו אומרים "אֲנַחְנוּ מַתִּירִין לְהַתְּפִיל אֶת הָעִבְרָיִינִין" לְמִי נִתְכוּן – לְעִצְמוֹנוּ? או לְמִי שְׁעוֹמֵד לְצִידָנוּ? הָאֵם אֲנוּ מְלֵאֵי הַכֶּרֶת טוֹבָה לְקַהֵל שֶׁמִּקְבֵּל אוֹתָנוּ אֶל תּוֹכוֹ אוֹ שֶׁמֵּא נְבִיט סָבִיב אֶל הָעִבְרָיִינִים מֵאַחֲרֵינוּ, וּמִצְדָּנוּ וְנִצָּא לְחַפְשׁ?

כָּל נְדָרֵי מַתִּיר לָנוּ לְהַבִּיאַ אֶל תּוֹךְ בֵּית הַכִּנְסַת אֶת הַהִבְטָחוֹת שֶׁלֹּא קִוִּימוּ וְהַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁשָּׁכְּלוּ, כְּלוֹמַר אֶת הָאֲנוּשִׁיּוֹת שֶׁלָּנוּ, וּבַעִיקָר אֶת הַהִבְנָה שֶׁכּוֹלָנוּ כְּאַלֶּה. זֶה כִּנְרָאָה נְקוּדַת מוֹצֵא הַכֶּרֶת לְתַפִּילָה וְלְתִשׁוּבָה שְׂכוּחָה בְּהִיּוֹתָה עַל הַסֵּף בֵּין עֲרָבוֹ שֶׁל חֵג לְעִצְמוֹנוּ שֶׁל יוֹם, בֵּין הַבְּדִידוֹת הָאֲנוּשִׁיּוֹת לְקַהֵלָה, בֵּין הַיּוֹמֵרָה לְכִישְׁלוֹן, בְּבַגְדִים חֲגִיגִים וְנִעְלִיִּים לֹא תוֹאֲמוֹת, עִם הַשׁוֹבֵעַ שֶׁמִּמַּתִּין לְרַעַב.

(מתוך המאמר "על הסיפיות של כל נדרי", מאת ד"ר חנה פנחס. התפרסם באתר מכון הרטמן, 2019)

1. שגגה

הנה אנו אומרים "וְנִסְלַח ... כִּי לְכָל הָעָם בְּשִׁגְגָה" – הֲכִי אֲפֹשֶׁר כִּי כָל הָעָם יִהְיוּ שׁוֹגְגִין וְלֹא יִהְיֶה שׁוֹם מְזִיד בֵּינֵיהֶם, [הָאֵם יִתְכַן שְׂאֵף אֶחָד לֹא עוֹבֵר עֲבִירוֹת וְחוּטָא בְּכוֹנוֹהָ?] אֶךְ רִיבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי מַעִיד כִּי אֵין בְּהֵם שׁוֹם אִישׁ שִׁיאֲמַר לְשֵׁם יְחֹוד קוֹדֵם בּוֹאוֹ לְעַבּוֹר עֲבִירָה, [הֲרִי אֵין מִי שִׁיאֲמַר בְּרַכָּה לְפָנַי שֶׁהוּא בָא לְעַבּוֹר עֲבִירָה, בְּאוֹתוֹ אוֹפֵן שְׁבוּ הִיָּה אוֹמֵר בְּרַכָּה לְפָנַי שֶׁעֲשֵׂה מִצְוָה!] וְאֵם כֵּן יִתְכַן לּוֹמַר עֲלֵיהֶם כִּי כּוֹלָם שׁוֹגְגִין הֵמָּה.

(ספר טעמי המנהגים, מאת הרב אברהם שפרלינג מלבוב, תרנ"א. דף של"ה.)

2. הכל מתערבל

וכך כותבת ד"ר חנה פנחס: כָּל נְדָרֵי כּוֹלוֹ הוּא רַגַע שֶׁל סֵף. אֲנַחְנוּ אֹמְרִים אֶת מִילּוֹתַי בְּכוֹנוֹהָ רַבָּה אֶךְ אֵין הֵן מִילּוֹת שֶׁל תַּפִּילָה בְּשׁוֹם מוֹבֵן. הַמִּילִים (...). נִאֲמָרוֹת בְּתוֹךְ בֵּית הַכִּנְסַת אֲבֵל לֹלָא פְּנִיָּה אֶל רִיבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֵין בְּכָל נְדָרֵי לֹא שֵׁם ה', לֹא בְּרַכָּה, וְלֹא פְּסוּקִים עֲתִיקִים אֲלֵא שְׁפָה מִשְׁפָּטִית מְדוּקֶת שֶׁל הַפֶּרֶת חוּזָה, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הַמִּילִים נִקְּהָוֹת כְּתַפִּילָה, שֶׁהִלְחִן הַמוֹכֵר שֶׁלֹּה מַרְעִיד אֶת הַלֵּב.

ברגע הזה של תחילת יום כיפור נעלמת האבחנה בין מי שנדר למי שמפר את הנדר. כאן הכל מתערבל, כולנו נדרנו וכולנו מתירים בעת ובעונה אחת. בינינו לבין עצמנו אנחנו צריכים

3. שהיינו

הרב ארתור גרין כותב על רגע הסיום של כל נדרי: כאשר נחתם טקס הסליחה הראשוני הזה, מברכת הקהילה בקול ברכת "שהיינו", ומודה בלב מלא למי "שהיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה". שמעתי פעם מפי תלמיד חכם גדול שבברכה זאת טמונה כל מהותו של יום הכיפורים. הנה אנחנו, שוב עם נקיי לבב, מוכנים לעמוד לפני האלהים מתוך מודעות בהירה ומרוכזת כמו זאת שאפשרית רק ביום הכיפורים.

(הרב אברהם יצחק (ארתור) גרין, אלה הדברים – ללקסיקון לרוחניות יהודית. ידיעות ספרים, 2008. עמ' 81)

נדרים קטנים

אלישע פורת, עין החורש, קיץ 1973

אלו הם רק
נדרים קטנים שאני
נודר לעצמי כגון
לפקד את קבר
אבי ביום שמחת לבי.
כגון לרוץ בערב
אחר מעוף האנפות
אל מרחקו, להיות
שוב ילד מתנשא
אל מגדליו. להתמלא
מריח חשך מתקרב
מלבן הדרים פורחים.
אלו הם רק
דברים קטנים שאני
חפץ לעצמי כגון
לנדר עוד ולנדר
עד שיהיה בכחי
להקים את המתים.

אסיף

מילים: איתמר פרת לחן: נעמי שמר

אָסֵף אֶת הַמַּעֲשִׂים
אֶת הַמַּלִּים וְהָאוֹתוֹת
כְּמוֹ יְבוּל בְּרֵכָה כְּבֹד מִשְׁאֵת.
אָסֵף אֶת הַפְּרִיחָה
אֲשֶׁר נִמְלָה לְזִכְרוֹנוֹת
שֶׁל קוֹץ שֶׁחִלַּף בְּטֶרֶם עֵת.
אָסֵף אֶת כָּל מֵרְאוֹת פְּנֵיהַ הַיָּפִים
כְּמוֹ אֶת הַפְּרִי וְאֶת הַבֵּר.
הָאֲדָמָה הִיא אֶפְרָה מִתַּחַת לְשֵׁלֶפִים
וְאִין לֶה עוֹד לַתֵּת לָךְ דָּבָר.
וְאִין יוֹתֵר גִּבְעוֹל חוֹלֵם עַל שִׁבְלֵתוֹ
וְאִין יוֹתֵר נִדְרֵי וְאֶסְרִי
רַק הַבְּטָחַת הַרוּחַ כִּי הַגֶּשֶׁם בְּעֵתוֹ
עוֹד יַחֲנֵן אֶת עַפְרָה בְּתֵם תִּשְׁרִי.

התרה

ירם ניסנוביץ

לומר ג' פעמים בלשון זה:
הכל מתרים לך!
הכל שרויים לך!
כל הרגשות והתחושות
והקשי
וההסוס והפחדים והחששות
והנסתרים
והחרמות והקונמות
ואפלו אסור הנאה והרפיה
ואהבה ורחבות
שאסרת על עצמך
במיני אסורים ונזירות משנה
ובכל לשון
הכל מתרים לך!
הכל שרויים לך!
כל מבט והבנה והתלבטות
והרחקה או געגועים
והתבוננות
ופשטיות
וכל קבלה שבלב
בעקר בדברים הנוגעים לגוף
(ההיכל שדלתותיו נעולות לי)
וכל מוסיקה שהיא
ובעקר אהבה (שהיא קול שאצבעותי ממלמלות)
הכל מתרין לך!
הכל שרויין לך!
הכל מחולין לך!
לשכח פגעים וכאבים ולהמשיך
וללטף איזו עקשות
ולרפך
וקבל בקונם את התרנו
שאתה דינים ממחים

מתוך 'בלילה ההוא'

זלדה

בלילה ההוא
כאשר ישבתי לבדי בחצר
הדוממת
והתבוננתי אל הכוכבים -
החלטתי בליבי,
כמעט נדרתי נדר -
להקדיש ערב-ערב
רגע אחד,
רגע קט ויחיד
ליופיו הזה הזורח.
נדמה
שאין לך דבר קל מזה,
פשוט מזה,
בכל זאת לא קיימתי
את שבועתי
לי.
מדוע?...
שכלואה הנני
בין הכתלים של הבית,
בין כתלי הרחוב
בין הכתלים של העיר,
בין הכתלים
של ההרים.
בלילה ההוא כשישבתי לבדי
בחצר הדוממת
גיליתי פתאום
שאף ביתי בנוי על החוף,
שחיה אני על שפת הירח
והמזלות,
על שפת הזריחות והשקיעות.

***

שאלות לכל נדרי:

איזו התחייבות או קושי הייתי רוצה לשמוט מעלי?

ממה אני רוצה להשתחרר? איפה אני הייתי רוצה להיות יותר גמישה עם עצמי ועם הסביבה שלי?